

ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД «ІНСТИТУТ «ХАРКІВСЬКА ШКОЛА АРХІТЕКТУРИ»

Кафедра Архітектури та урбанізму

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Спеціальність 191 “Архітектура та містобудування”

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Завідувачка кафедри
архітектури та урбанізму**

д-р філософії з архітектури та містобудування

Несен А.А.

“ 1 ” лютого 2023р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи

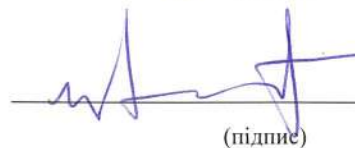
на тему: “Партисипативний сусідський центр у Каплунівському провулку, м. Харків”

Виконала: студентка 4 курсу
за спеціальністю 191 “Архітектура та містобудування”

(підпис)

Пилипенко А.Д.

(підпис)

Керівник:

викл. Шевченко М. С.

(підпис)

Керівниця:

викл. Шаталюк Ю.В.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ОПИС ПРОЄКТУ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ.....	5
2. ПРОГРАМА ТА МІСІЯ ПРОЄКТУ.....	7
3. МІСТОБУДІВНИЙ АНАЛІЗ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТА ПРОЄКТУВАННЯ.....	8
4. АРХІТЕКТУРНІ РІШЕННЯ.....	14
5. КОНСТРУКТИВНІ РІШЕННЯ.....	19
ВИСНОВКИ.....	21
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	22

ВСТУП

Завдання дипломного проєкту полягає у роботі зі спогадом із минулого, який має трансформуватися у ідею, а після у архітектурний об'єкт. Викликом для цього завдання, на мою думку, є робота із концептуальною площиною, власними думками, ідеями, почуттями, просторовим досвідом та покроковою роботою із пристосуванням кожного рішення та подальшого етапу проєктування до чіткого зв'язку між ідеєю та вираженням її у архітектурну форму.

Мій проєкт присвячений роботі із темою екології у міському середовищі. Для свого проєкту я обрала спогад із дитинства, що був пов'язаний із досвідом перебування за містом, у невеликому селі Ріпки, Харківська область. Різна практика існування у міському та заміському середовищі формує звички та ставлення до оточуючого світу. В своєму проєкті я намагалася дослідити, що є екологія та як вона може виражатися через соціальні та архітектурні інструменти. Адже екологія охоплює не тільки стан довкілля, забруднень тощо. Відповідальне ставлення до відходів є частиною великого механізму, який має підтримуватися завдяки синтезу кількох сфер.

Новостворений об'єкт має мету формування сильної сусідської спільноти через обрані функції — освіта, сортування, експонування, майстрування — що допомагає залучити більшу кількість людей до відповідального ставлення до загального дворового простору, занедбаних територій, спадщини, речей тощо. Основна ідея проєкту — створити безпечний та відкритий простір для дискусій, поглянути на освіту та освіченість, як на ядро, що має об'єднувати людей в одному центрі залучення для подальшого просування із місцевого у в загальноміський масштаб. Сформувані розуміння відповідальні, як головного інструменту у змінах.

Ділянкою проєктування було обрано внутрішній простір у центральній частині міста Харків, що відображає існуючий стан втрати та втраченого життя у дворах, між будинками. На сьогодні функція ділянки є транзитною, великий відсоток забудовано індивідуальними гаражами, також місцеві використовують цю ділянку у

якості парковки. Дві будівлі, що знаходяться у стані руїн, посилюють існуючу маргіналізацію місцевості. Тканина міста залишається розірваною і потребує змін для відновлення потенціалу ділянки.

Задачею проекту є відновлення та включення ділянки у загальну структуру міста та активного центру, задіяння та зміна пішохідних потоків на ділянці, повернення уваги містян до стану внутрішніх дворів, що мають належати жителям, а не автомобілям, сприяння партнерству, створення діалогу та взаємодії між мешканцями, стейкхолдерами, студентами; закріплення та введення партисипативних практик у життя міста у довгостроковій перспективі. Також архітектурна складова проекту буде підтримувати ідею перевикористання ресурсів, орієнтування на природні матеріали та зважати увагу на матеріали контексту.

На мою думку, проєкт має підтримати створення додаткового місця для діалогу, що в подальшому може створити запит від спільноти, і в подальшому змінити рівень комфорту життя в районі та місті.

1. ОПИС ПРОЄКТУ ТА ПРОБЛЕМАТИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

Проект охоплює дві великі теми, що поєднуються у комплекс будівель, який намагається відповідати на питання людини та спільноти у місті та інструментах впливу один на одного. Загальна ідея — інтегрування ділянки у місто через синтез різних областей, що спрямовані на створення комунікації та взаємодії між різними групами, а також посилення важливості освіти у сучасному світі, що постійно змінюється.

Історія таких громадських центрів зазвичай починається із зусиль активістів у використанні шкільних будівель у позаурочний час у якості соціальних центрів. Громада, що організовується навколо громадського центру, зацікавлена у політичному та соціальному добробуті, вона потребує безпечного місця самовираження, місця для обговорення соціальних проблем з метою їх подальшого задоволення тощо. Вони можуть стосуватися різних сфер: здоров'я, відпочинку, освіти, політики. Об'єднуючи активних та зацікавлених у змінах людей, створюється спільнота небайдужих, що відіграє важливу роль у формуванні відповідального сусідства у районі/місті.

Одним з напрямків громадського центру у своєму проєкті я обрала функцію освіти для дорослих. Саме він має стати частиною вирішення питань екології в довготривалій перспективі. Освіта дорослого населення, що виражається у моєму проєкті через вільний доступ до бібліотеки, навчальних класів та лекційному просторі, реалізує кілька важливих функцій для сучасного суспільства:

1. Допомогає адаптуватись та пристосовуватись до змін у швидкозміннюваному зовнішньому середовищі;
2. Надає доступ до необхідної інформації, допомагає у подальшому її відборі, систематизації та використанні;

3. Компенсує недоліки та прогалини у знаннях попереднього рівня освіти;
4. Забезпечує компетентність у сучасних вимогах до професії, допомагає в оволодінні нового досвіду та пристосуванні його у подальшому житті.

Питання впровадження навчання протягом усього життя є актуальним. У національних Цілях розвитку тисячоліття, прийнятою Україною у 2000 році, відповідно до глобальних цілей розвитку тисячоліття, проголошених ООН — забезпечення якісної освіти впродовж життя визнано однією з пріоритетних .

Заклади освіти, а також поза освітні заклади, в основному, орієнтуються на молодих людей. Хоча ймовірність здобути вищу освіту існує для багатьох вікових груп, можна обмежитися значно меншою кількістю таких випадків. У дослідженні за 2006 рік, кількість осіб, які навчалися у вищих навчальних закладах у віці старше 35 років (вікова групи від 35 до 50 років) становили лише 0,5% постійної чисельності населення в цьому ж віці. Тоді як для осіб старше 50 років ймовірність здобуття вищої освіти доцільно прирівняти до нуля .

Важливим завданням проекту є створення нового громадського центру, що стане осередком впровадження партисипативних практик у місті. Залучення до змін ділянки, до проживання закладених сценаріїв використання мають на меті сформувати великі зміни до суспільної відповідальності через маленькі дії та кроки: взаємодії з рослинами, сортуванням, використанням відновленого, а не нового, спілкуванні, уваги до деталей та повільних кроків.

2. ПРОГРАМА ТА МІСІЯ ПРОЄКТУ

Головною метою проєкту є формування нового публічного простору на місці занедбаній та відірваній від тканини міста ділянки. Завдяки архітектурній інтеграції та функціональному наповненню посприяти новій хвилі екологічного питання у місті та пов'язати ідею двору-саду із відповідальністю та активністю мешканців.

Такий проєкт може стати прикладом громадського центру, що буде використовувати партисипативні практики у подальшому створенні проєктів розвитку міського середовища, затребуваних жителями. А також створить прецедент діалогу між міською владою та існуючим станом житлових районів у м. Харків та принесе зміни у структуру відносин радянської спадщини, що представлена у кількох районах міста.

Мікрорайонна забудова знецінила взаємовідносини між людьми, створивши свої власні правила існування в середині, як єдиного сформованого організму завдяки архітектурним та планувальним рішенням.

Недоліки такої забудови — відсутність розподілення та зонування прибудинкової території, умовна «загальність простору» — стали причиною несформованих кордонів власної відповідальності, які здебільшого закінчуються в межах особистих квартир. Це призводить до привласнень нібито «вільної території», створює умови для утворення та посилення хаотичної забудови, прибудов та надбудов в межах житлового будинку. Замість місць тяжіння та комунікацій утворюються анклавні та гаражні кооперативи, що погіршують якість міського середовища, спричиняючи маргіналізацію простору.

Мій проєкт має мету створення нового місця перетину громади, що утворить потужний культурний осередок небайдужності та взаємодії через залучення активних груп населення. Сприяння партнерству та комунікація між різними функціями забезпечить розвиток ділянки.

3. МІСТОБУДІВНИЙ АНАЛІЗ ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄКТА ПРОЄКТУВАННЯ

Обрана ділянка для проектування знаходиться у Київському районі м. Харків, що займає північно-східну частину міста. Чисельність постійного населення дорівнює 184,1 тис. осіб (на 1 січня 2018 року). Цей район був сформований історично, як науковий та культурний центр міста, які і надалі залишає за собою. Така особливість сформувала його характер, як студентського та розумового осередку. Кількість навчальних закладів у районі є найбільшою серед інших у Харкові:

- 7 вищих державних навчальних закладів;
- 29 закладів дошкільної освіти;
- 6 закладів позашкільної освіти;
- 23 заклади загальної середньої освіти;

Культура в районі підтримується великою кількістю театрів, музеїв, палаців культури та бібліотек. Основні та найбільші заклади формують активності жителів міста та залучають до науково-дослідницької діяльності, розвитку через культурно-масові події, виставки та обговорення. Район наповнений об'єктами, що підтримують освіченість дітей та підлітків через естетичне виховання. Київський район налічує 10 музеїв та галерей, найбільші з них: Харківський літературний музей, Харківський художній музей та Харківський державний академічний театр ляльок ім. В.А.Афанасьєва. На території району працюють 3 творчі спілки — Будинок художника, Будинок архітекторів та обласна організація національного Співтовариства письменників України.

Під забудовою у районі знаходиться 23,12 кв. км. Зелена інфраструктура району представлена 15 парками та скверами, площа зеленої зони становить більш ніж 504 га. Блакитна інфраструктура представлена Журавлівським водоймищем та річкою Харків, що частково по кордону району.

Ділянка проектування знаходиться у самому центрі історичної частини міста, у 5 хвилинній пішій доступності до основних вулиць Харкова — вул. Пушкінської та вул. Шевченка. Архітектурний образ району представлений сконцентрованою переважно дореволюційною забудовою з найбільш важливими архітектурними пам'ятками. Загалом, у Київському районі збережено більше 50% культурної та архітектурної спадщини міста:

- 364 пам'ятки історії та культури;
- 226 пам'яток містобудування та архітектури;
- 2 пам'ятки археології.

Історія виникнення забудови обраного місця проектування складається із колажування подій, що відбуваються у будівлях навколо, або стосуються історії вулиць, що обмежують її. Вул. Пушкінська з'явилась у м. Харків ще на початку XIX століття, на той момент вона носила назву Німецька. Ще у 1805 році першими почали заселяти цю вулицю викладачі Харківського імператорського університету.

Рис.3.1 Каплунівське кладовище на плані Харкова 1846 року

Кваліфікованих кадрів для університету Василь Каразін шукав за кордоном,

тому для забезпечення житлом більше сотні жителів (професори та їх сім'ї), було виділено порожню ділянку у районі сучасної Пушкінської. На той момент вулиця розпочиналася біля Миколаївської церкви та закінчувалася в районі сучасної вулиці Мистецтв. Переважно, вулиця складалася із житлової забудови. Розвиток науки, промисловості відтворився і на умовах проживання громадян — багаті особняки та прибуткові будинки почали заповнювати сусідні вулиці, відомі своїм архітектурним наповненням і сьогодні. Вже з 60-х років XIX розпочалась забудова житлових кварталів за Мירוносицькою площею між вул. Сумська та вул. Пушкінська.

Завдяки рішення Міністерства фінансів та учбовому комітету Петербурзького технологічного інституту у 1870 році — організувати та створити новий вищий учбовий заклад за зразком Петербурзького — почав своє функціонування Харківський практичний технологічний інститут. (Національний технічний університет «ХПІ»). Як і для всього міста в цілому, він створив додатковий імпульс у розвитку та забудові. Вже у 1882 році запустили першу конку, а у 1910 по вул. Пушкінській проклали трамвайну лінію.

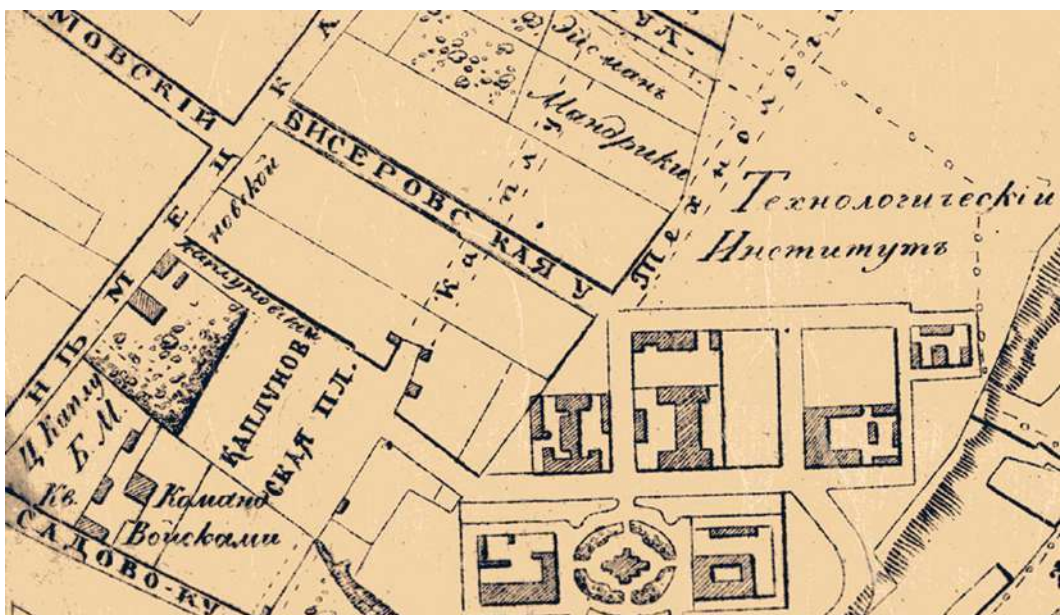

Рис.3.2 Планування частини міста Харкова зі свідченням Каплунівської площі, 1886 рік

Мій проєкт знаходиться в середині кварталу, що утворюється поміж вул. Кирпичова, Мистецтв, вул. Багалія та Каплунівским провулком. На вул. Мистецтв (раніше Червонопрапорна) в першій половині ХІХ століття знаходилось Каплунівське міське кладовище. Для поховання його повноцінно закрили у 1828 році, а в 1845 було прийняте рішення про його ліквідацію.

Зараз вул. Мистецтв відома будівлею Харківської державної академії дизайну та мистецтв, що була побудована у 1913 році архітектором К. Жуковим. І зараз вона залишається однією з творчих вулиць Харкова, вулицею студентів та творчої атмосфери.

Ділянка проєктування має площу: 12 100 м²

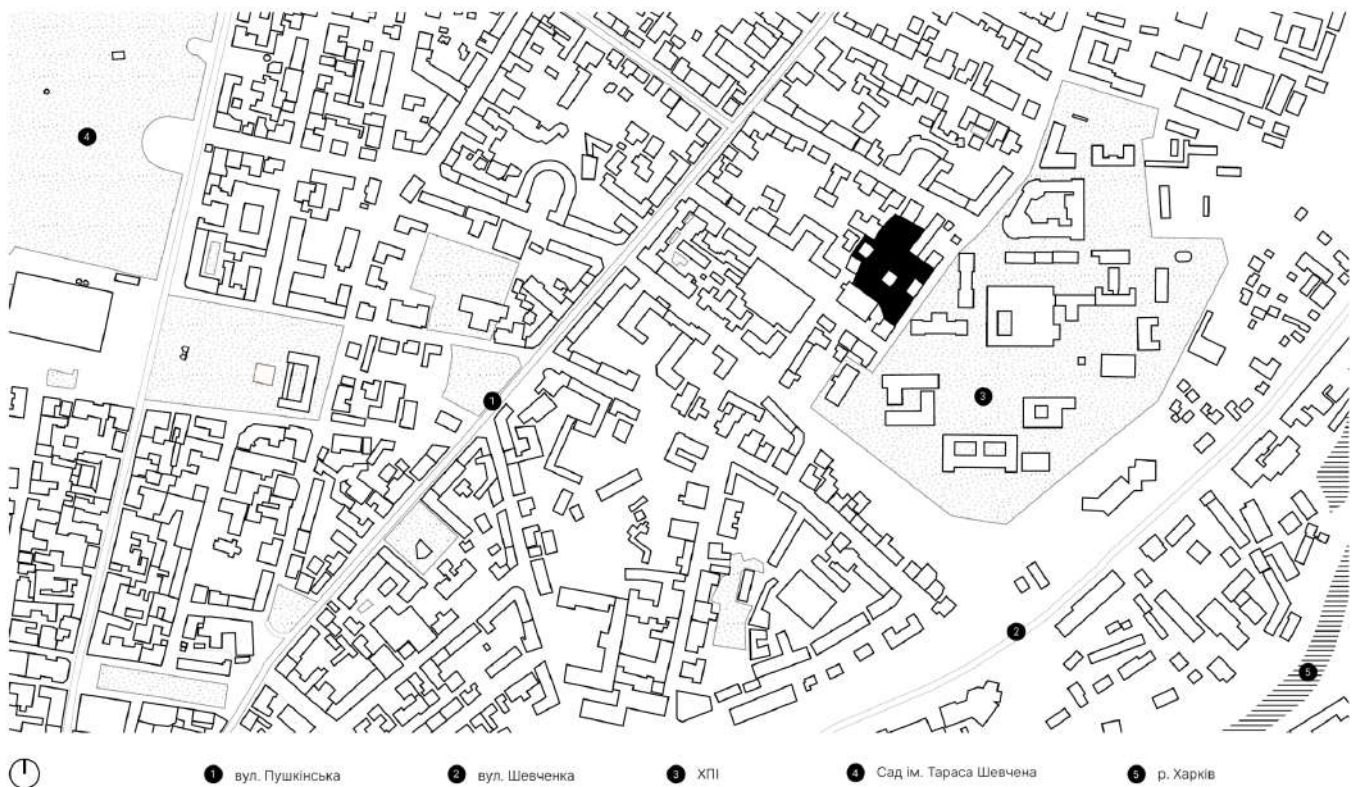

Рис.3.3 Ситуаційна схема

Новий мастерплан ділянки намагається за допомогою обраних рішень пов'язати основні точки активностей та зустрічей всередину кварталу. За допомогою відкриття бар'єрів, що належать Академії мистецтв та знесенню забудови, що

представлена гаражами, ми збільшуємо площу відкритого для змін простору. Функції, що раніше виконували гаражі для кожного власника окремо, з'являються у новоствореному об'єкті. Звичка накопичувати на майбутнє змінюється на звичку відповідального ставлення до речей: сортування, досортування, переробку та перевикористання.

Ділянка умовно розподіляється на зони різних сценаріїв використання:

- фруктові сади для тихого відпочинку;
- місця для спільного догляду за рослинами;
- дитячий вуличний простір;
- публічні простори для спілкування та взаємодії;
- продовження внутрішніх функціональних просторів зсередини будівлі назовні. Дерев'яні перголи та дерев'яний настил працюють влітку, як напівпростір між вулицею, відкритим сонцем та життям всередині.
- спортивний майданчик для міні футболу;

Основна ідея зміни у життя внутрішнього простору кварталу є відображення шляху, що проходить через усі будівлі, що дозволяє створити інклюзивний та відкритий простір для усіх, а також окреслює чіткий взаємозв'язок між функційним наповненням будівель та кінцевою точкою — трибунами для спортивного майданчика, що відокремлюють спортивну зону від житла, а також стають екстремумом зовнішньої взаємодії містян та сусідів.

Цей шлях, що представлений пандусом та його горизонтальними ділянками, має різні типи відображень через весь мастерплан. Починається він з горизонтальної площини, що в літній час стає продовженням та зв'язком між кафе та теплицею, піднімається нагору, щоб забезпечити інклюзивний вхід до реконструйованого дореволюційного будинку, в якому стає частиною взаємодії сортування, дерев'яної майстерні, знов спускається донизу, де перетворюється у дерев'яний настил, роздвоюється на:

- шлях, що торкається будівлі бібліотеки;

- шлях, що продовжує рівень землі, а потім знов піднімається в останню споруду — центр комунікації та лекторій, що закінчується вже біля спортивного майданчика.

Нормативні розриви між спорудами на ділянці і утворили кордони для нових будівель — кафе та громадський центр сформовані обмеженнями, які є вкрай важливими для безпечного функціонування міста.

На мастерплані було заплановано виокремлення зони для парковки. Це гостьова парковка, що орієнтована на людей, що потребують використання особистого транспорту. Пішохідна доступність від центральних артерій міста, а також великого різноманіття різних видів громадського транспорту, основна орієнтація для попадання на ділянку — пішки.

Збір сміття на ділянці представлений підземними сміттєвими баками. Більшість відходів — скло, папір, пластик, метал тощо — будуть знаходитись та вивозитись через сортувальний центрі, залишки та обрізки від їжі збиратимуться у контейнери для компосту і будуть використовуватися у якості добрива на ділянці.

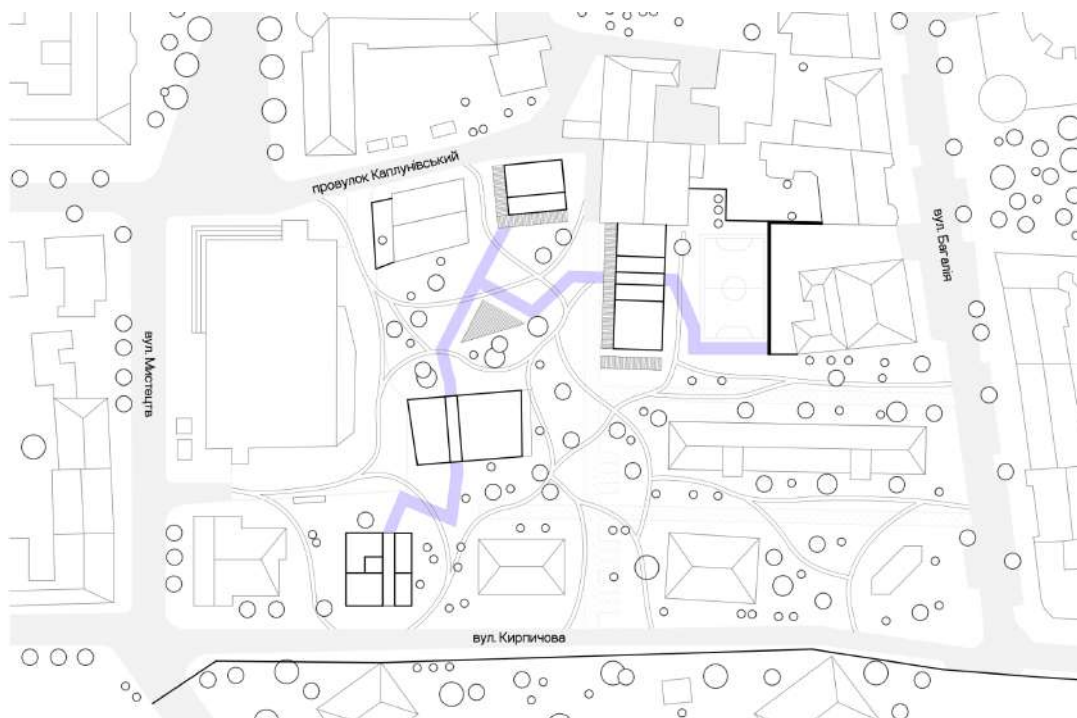

Рис.3.4 Мастерплан ділянки

4. АРХІТЕКТУРНІ РІШЕННЯ

Робота над основною метою проєкту — включення ділянки у місто — потребувала створення потужного зв'язку між функційним наповненням контексту, внутрішньою взаємодією між обраним наповненням та ділянкою проєктування. Партисипативний сусідський центр потребував додаткових до освіти функцій. Я зупинилася на 4-х групах, що якраз і створювали цей потужний зв'язок:

- Харчування (кафе) та вирощування (теплиця);
- Сортування, виставковий простір та дерев'яна майстерня;
- Навчальні зали та бібліотека;
- Простір для лекцій, центр взаємодій та дитячий простір.

Через дослідження співіснування та новоутворених сценаріїв, я зупинилася на останньому варіанті, що відтворював цю взаємодію в чотирьох окремих будівлях.

На ділянці вже знаходились 2 будівлі у стані руїн. Вони підтримували основну ідею з темою екології та перевикористанням у місті, тому одна із задач на проєктування складалася таким чином, що основний комплекс проєкту мав реконструювати ці будівлі, а також утворити нові дві. Так, функції, що відображали відновлення — займали існуючі, а ті, що пов'язані на створенні нових зв'язків та взаємодії — потребували проєктування нових.

Рис.4.1, рис. 4.2 Фотографії будівель на ділянці проєктування

Новоутворена збірка функцій потребувала зв'язку та інклюзивної доступності всередину. Ідея шляху мала створити новий спосіб сприйняття ділянки:

- через зміну висоти погляду — зверху, а не повз;
- створити прецедент залучення через появу акценту та доріжки, що проходить за чітким сценарієм.
- переосмислення будівель, що вже довгий час знаходились у стані руїн, задля знайомства з новим елементом архітектурного середовища.

Місце харчування виникає вже на місці кафе, що вже раніше було на цій ділянці. Кафе знаходиться на місці активної вулиці, а також на перетині студентських потоків та робітників центральних офісів. Задля підтримки теми вирощування та спогаду із замиського життя, частину кафе займає теплиця, що працюватиме у теплу пору року. Це місце має створювати та підтримувати колективну згадку про інше життя, серед грядок, а не полиць супермаркету. На ділянці знаходиться контейнери для збору компосту, що допоможе забезпечити ідею циклічності природніх процесів, а також залишить за собою освітню функцію для дітей: можливість побачити та відчутти ріст та зміну рослин у період дозрівання плодів.

Найбільшу та центральну будівлю займають три функції:

- сортувальний центр (місце інформування, збору, досортування відходів);
- дерев'яна майстерня (місце виготовлення меблів, предметів пам'яті);
- виставковий центр (простір для самовираження, експонування знайдених та важливих для міста елементів: вікна, двері тощо); Відновлені речі стають частиною комплексу: столи, стільці, тканина тощо.

Дореволюційна будівля має особливості, що впливають на підхід до проектування всередині. Вона орієнтована всередину кварталу — головний вхід до будівлі знаходиться на фасаді, що виходить на вул. Кирпичова. Завдяки рельєфу, частина будівлі має менш заглиблену під землю частину першого поверху. Перший поверх займає виставковий простір та частина простору центру для досортування. Він стає частиною експозиції, продовжуючи тему екології та відповідального ставлення. Доступ до цього приміщення відбувається через другий поверх (ліфт або сходи), а також через створення нового отвору у брандмауері, з подальшим укріпленням цегляної стіни. Другий поверх складається із адміністративних приміщень, основних залів дерев'яної майстерні та великого дворівневого простору сортувального центру, що має підйомник із металевими баком, для переміщення між поверхами контейнерів для різних видів сировини. Через отвір у брандмауері відбувається збір вже відсортованих контейнерів працівниками логістичних компаній для подальшої передачі відходів на переробку.

Третя будівля також є дореволюційною, двоповерховою. Перший поверх займають навчальні кабінети для дорослих, адміністрація та хол. Другий поверх повністю займає бібліотека — одразу з підйому зі сходів ми зустрічаємо бібліотекаря.

Форма будівлі потребує змін: функція другого поверху має отримувати більше природного освітлення. Частина вікон є замуруванною.

Четвертий об'єкт є новоствореним. Основне завдання: підтримувати активні групи, дати простір для початку взаємодії через функцію спорту, обговорень. Дитячий простір виникає як допоміжний елемент для навчальних класів. Також група батьків може стати активною групою у подальших змінах району/міста.

Будівля прибудовується до брандмауеру сусіднього житлового будинку. Саме ця стінка стає частиною лекційного простору, лишаючи зв'язок із ділянкою та матеріальністю червоної цегли.

Кімната для йоги та душова мають стати частиною звички спільноти, поєднати людей зі спільними інтересами та через активні групові ігри, що відбуватимуться на спортивному майданчику.

Будівлі мають відповідну площу:

- Кафе — 167 м²;
- Теплиця — 78 м²;
- Центральна будівля (загально) — 850 м²;
- Бібліотека та навчальні класи (загально) — 310 м²;
- Громадський центр (загально) — 368 м²;

Форма будівель з'явилася через появу містобудівних розривів — відступ від житлового будинку до сусіднього — а також пожежних проїздів всередині ділянки.

Завдяки функціональному зонуванню всередині кожної будівлі вийшло розділити це на блоки різної висоти стелі. Так, орієнтуючись на розміри бруса (4-5-6 метрів), вийшло розділити простір будівлі на зони освітлення, а також додати більше сонячного світла всередину приміщень, що через прямокутну форму отримують менше західного та східного сонця.

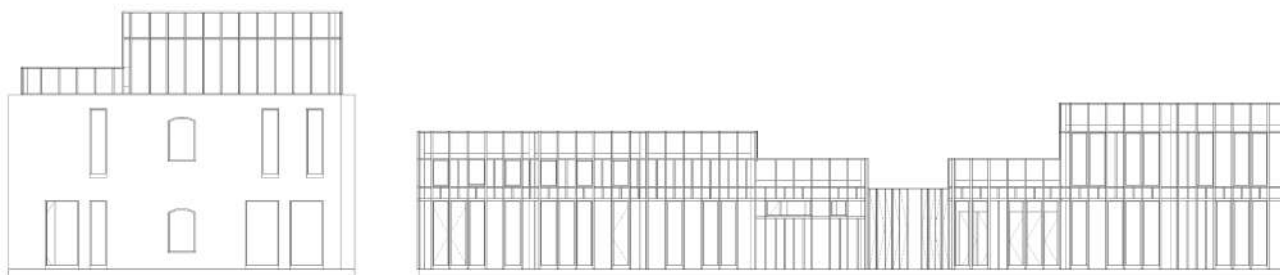

Рис. 4.3 Зображення характерної форми двох будівель

Матеріалом для будівель було обране дерево — як екологічний та природний матеріал, що в синтезі із цеглою залишає контекст будівлі, а також формує новий

образ через злиття глини, дерева, скла та металу. Історично, прибудови та літні приміщення до цегляного тіла будівлі також мали цей матеріальний набір.

Фасад відображає внутрішню конструкцію фахверкових стін назовні, створюючи різний крок та ритм. Додатковим матеріалом фасаду також є відновлений метал з гаражів, що раніше знаходились на ділянці.

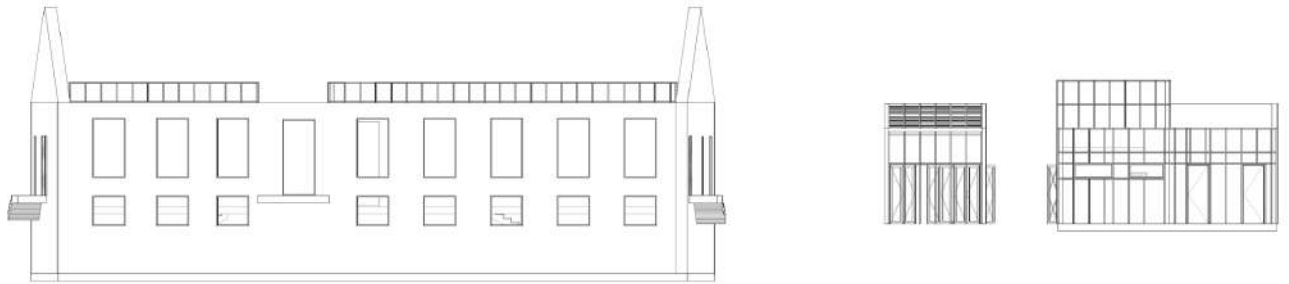

Рис. 4.4 Зображення фасадів

Теплиця зроблена із металевої конструкції та проходить паралельно кафе. Вона утворює щільний зв'язок між виробництвом/створенням продукції та її подальшим приготуванням.

Теплиця має форму прямокутника з двома односкатними трикутними підйомами, що мають ловити західне сонце та здійматись угору, підтримуючи ритм фасаду сусіднього кафе та висоту першого блоку (п'ять метрів).

5. КОНСТРУКТИВНІ РІШЕННЯ

Конструктивна схема будівлі представлена каркасною дерев'яною конструкцією. Сучасні технології будівництва та роботи із деревом дозволяють не поступатися в надійності та міцності будинкам з цегли або залізобетону.

В моєму проєкті представлено два типи конструктивної схеми:

- дерев'яний фахверк (нові будівлі);
- нова незалежна дерев'яна конструкція, що стає всередину старих цегляних існуючих стін.

Для дерев'яного каркасу обрано брус із перетином 200x50 мм. Всередину каркасу (між стовпчиками) вкладається теплоізолююча мінеральна вата 600x200 мм. Наступний шар обшивки з обох сторін — вологостійка фанера, гідроізоляційна та пароізоляційна плівки. З двох сторін проводиться облицювання внутрішніх стін.

Фундамент. Каркасний будинок створює невеликі навантаження, тому не потребує закладення потужного фундаменту. Фундамент будівель, що стосується синтезу цегляної стіни та новоствореної дерев'яної, потребує укріплення. Тому для всіх будівель я обрала варіант фундаменту, як монолітної залізобетонної плити товщиною 400 мм. Така плита буде одночасно основою будівлі та чорною підлогою першого поверху.

Внутрішня конструктивна схема складається із колон січенням 200x200 мм, що розташовуються із кроком 4000x4000 мм. У будівлі кафе цей крок 4500x4000 мм та 4500x6000. У будівлі бібліотеки та сортувального центру ядра жорсткості виконані з монолітного залізобетону (ліфтові шахти). Сходи є одно або багатомаршевіми, виконані з натурального дерева.

Перекрыття у двоповерхових будівлях — балочне. Між балками вкладаються теплоізоляційний матеріал, далі шар гідро- і пароізоляції, на верхню частину

конструкції перекриття вкладаються лаги, і вже на них лагають доски чистової підлоги другого поверху. Товщина перекриття — 300 мм.

Фасад будівель, що мають дерев'яну конструкцію, утворюється завдяки кроку обрешітки та контробрешітки 50×50 мм, що дають фасаду ритм та підкреслюють різну висоту стелі у функціональних зонах.

Дах будівель є неексплуатований, плоский та має кут нахилу 3°. Каркас плоскої покрівлі складається із покрівельних балок, що поєднують функції крокв і балок перекриття. Вони приймають навантаження на дах. «Пиріг» плоскої покрівлі має утеплення у міжбалочному просторі: між балками перекриття проходить пароізоляція та утеплювач, після виконується суцільна обшивка з фанери та гідроізоляція.

Теплиця вироблена із металевого каркасу (металевих трубок 150х150 мм по контуру споруди, та 50х50, 50х115) з полікарбонатною обшивкою.

ВИСНОВКИ

Проект ставить перед собою актуальні теми сьогодення:

- екологія та догляд за довкіллям; перевикористання існуючих ресурсів;
- важливість роботи з втраченими міськими ділянками, замість розширення міста та поглиблення проблем зв'язку між районами міста;
- робота із громадою, формуванням активного запиту та взаємодії із міською владою.

Міська тканина, що формувалася протягом довгих років, через відсутність роботи із нею втрачає свій потенціал, історичну цінність, ідентичність та перетворюється на простір-привид. Новий девелопмент займає цю територію та знищує ділянку задля будівництва, зазвичай багатопверхового дешевого житла, що не контролює міська влада і, тим паче, містяни.

Центральна частина міста, а також приватний сектор є цінністю Харкова, що формує його образ та звички. Активне міське життя існує поряд із городами та фруктовими садами. Цей цінний ресурс має стати темою для дискусії напрямку розвитку міста, створити розуміння унікальних рис для Харкова, як міста майбутнього, що реагує на загальносвітові тенденції, катастрофи та вирішує недоліки своєї містобудівної структури.

Питання потреби у якісному публічному просторі потребує детальних досліджень та активної роботи з громадами через партисипативні практики. Містяни мають повернути собі право на місто, яке вони втратили. Освіта та зацікавленість у проведенні спільного дозвілля мають створити умови для добросусідських відносин.

Використання дерева, як основного будівельного матеріалу, замість залізобетону, має стати поштовхом до зміни фокусу та розвитку дерев'яного будівництва у Харкові, для зменшення вуглецевих викидів у довкілля.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://sdgs.un.org/2030agenda> (дата звернення: 10.02.2023).
2. UNESCO Global Network of Learning Cities (GNLC) URL: <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities>. (дата звернення: 09.02.2023).
3. Wates Nick. The Community Planning Handbook. How people can shape their cities, towns and villages in any part of the world. Earthscan, 2006. – 230 p.
4. Zumthor P. Atmosphere: Architectural Environments – Surrounding Objects / Peter Zumthor. – Basel: Birkhäuser Architecture, 2006. – 75 p.
5. Гілен П. Переформування спільного міста. На перетині мистецтва, політики й громадського життя: зб. статей. Харків: IST Publishing, 2019. – 120 с.
6. Гел Йен. Міста для людей. – К:КЕНЕКШЕНС, 2020. – 280 с.
7. Прогулянки по Харкову з Андрієм Парамоновим. Прибутковий будинок купця Іларіона Шилова з міста Щигри. URL: <https://2day.kh.ua/ua/news/progulyanki-po-kharkovu-z-andriem-paramonovim-pributkoviy-budinok-kurcsya-ilariona-shilova-z>
8. П.Є. Шевчук, Г.Ю. Швидка, Прогноз рівня освіти населення України до 2050 р. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/38340978.pdf> (дата звернення: 08.02.2023).